

# Motion till riksdagen

1987/88:Ju711

av Marianne Karlsson (c)

om rättegångskostnader i mindre tvistemål

Enligt lagen om tvistemål om mindre värden, den s. k. småmålslagen, sedan den 1 januari 1988 inarbetad i rättegångsbalken och formellt upphävd, bär vardera parten sina rättegångskostnader, med undantag av att vinnande part får ersättning för vissa normalt föga betydande utlägg. Detta är normalt en helt förträfflig ordning, som gör det möjligt för gemene man att få sina tvister avgjorda i domstol. Samhällsfriden gynnas också därav.

När det gäller lojala parter och anständiga människor är den valda metoden alltså mycket bra, och småmålslagen fyller ett verkligt behov. Emellertid förekommer det enskilda fall, då denna lag missbrukas.

Varken småmålslagen eller, såvitt avser vanliga mål, rättegångsbalken, känner någon särskild, som det heter utomobligatorisk skadeståndsskyldighet för rättegångsmissbruk. I den vanliga civilprocessen är detta en onödighet, eftersom den som förlorar processen och även den som vinner den men orsakar onödiga kostnader blir skyldig att helt eller delvis ersätta motpartens kostnader, något som kan bli nog så betungande.

Beträffande mindre tvistemål enligt rättegångsbalken 1 kap. 3 a § är det inte så väl beställt. Det förekommer ett slags missbruk, hur omfattande det är vet jag ej, där exempelvis parkeringsbolag söker indriva även oberättigade fordringar på parkeringsavgifter, under hot om stämning, och även genom en stämning, som sedan inte fullföljs. Det har hänt att svaren varit den enda som inställt sig, i det att parkeringsbolaget inte gittat inställa sig. Resultatet blir förstås tredsakod. Emellertid kan ju svaren, som i onödan fått ta ledigt från arbetet och fått lägga ned onödigt förberedelsearbete, vid småmål inte få ut mer än något traktamentsliknande, och lider alltså en oberättigad förlust, på grund av kärandens chikanösa uppträdande. Strängt taget rör det sig ju till och med om ett rättegångsmissbruk, när en kärande finner att han inte kan vinna målet och ändå inte lägger ned sin talan som han borde.

Det kan inte vara riktigt att man skall få besvara sina medmänniskor och domstolarna med oberättigade rättegångar, när man själv vet att man har en hopplös sak. Det är ju skillnad, om man tycker sig ha rätt, i vilket fall det är samhällets skyldighet att slita tvisten.

Jag menar alltså att den som missbrukar småmålsinstitutet genom att driva mål mot bättre vetande, bör ha sig en näsbränna, samt att den därav lidande motparten bör erhålla ersättning på motpartens bekostnad.

I USA och England får man normalt inte ersättning för egna rättegångskostnader ens om man vinner. Ersättning utgår emellertid om förlorande part bort veta bättre än att strida, eller eljest fulat ut sig. Om alltså för-

ståndiga människor kunnat ha olika mening om den sannolika utgången, så

får parterna bära sina egna kostnader, precis som enligt vår småmålslag.

– Rättegångskostnader utdömes alltså högst sällan.

Det anses ju att en av de väsentligaste funktionerna hos reglerna om utdömande av rättegångskostnad är att onödiga rättegångar undvikas. De särskilda reglerna för mindre tvistemål har tillkommit på grund av att reglerna slog för hårt mot vanliga människor med tvister om små belopp, och särskilt mot lurade konsumenter. Detta hindrar ju inte, att behovet av sanktioner mot processoskick föreligger.

Genom de nyss i kraft trädde bestämmelserna i rättegångsbalken 18 kap. 8 a § har en förbättring införts, när det gäller hänskjutna resp. efter återvinningsansökan återtagna mål om lagsökning eller betalningsföreläggande. Om svaranden i sådana fall uteblir, kan han få betala kändan för antingen en rättegångsskrift eller en inställelse, efter av regeringen fastställd taxa, såvida inte "särskilda skäl" föreligger, i vilket fall rätten tydligen kan utdöma kostnadsersättning efter de enligt rättegångsbalken eljest gällande skälighetsgrunderna. För de fall, där man kan tala om processmissbruk och liknande är denna sanktion otillräcklig resp. när det gäller på ordinarie sätt genom stämningsansökan startade processer icke tillämplig.

Jag vill därför föreslå att möjlighet införas för en part att på yrkande, även vid mål enligt småmålslagen, efter rättens särskilda prövning erhålla ersättning för sina skäliga kostnader för eget arbete och tidsspillan, beräknad efter rättegångsbalkens vanliga regler. Avgörande för bifall på ett sådant yrkande skall vara om förlorande parten "finnes hava inlett rättegång, utan att motparten givit anledning därtill eller eljest uppsåtligt eller genom försummelse föranlett onödig rättegång", eller genom påstående eller invändning som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett onödiga kostnader och besvär för motparten, eller om han rent av gjort sig skyldig till rättegångsförseelse eller rättegångsmissbruk, som orsakat dylik skada.

Givetvis kommer en dylik sanktion att bli mycket sällsynt, särskilt när det blir bekant att möjligheten tillkommit. Meningen är ju inte att sanktionen skall drabba vanliga parter, som driver småmålsrättegång av den anledningen att de uppriktigt anser sig vara i sin goda rätt.

Genom mitt förslag behålles det goda i lagstiftningen om mindre tvistemål, medan en del av det dåliga elimineras.

Ett lämpligt utformat förslag till ändrad lydelse av förslagsvis 18 kap. 8 a § rättegångsbalken, som handlar om rättegångskostnader i mindre tvistemål, torde kunna utarbetas genom vederbörligt utskotts försorg.

## Hemställan

Med stöd av det anförda yrkar jag

1. att riksdagen beslutar anta en ändring i för mindre tvistemål gällande ersättningsregler i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen, om yrkande 1 avslås, hos regeringen begär utarbetande av ett förslag till ändring av rättegångsbalkens bestämmelser om rättegångskostnaderna i tvistemål i enlighet med motionens intentioner.

Mot. 1987/88  
Ju711

Stockholm den 16 januari 1988

*Marianne Karlsson (c)*